

Metsäbiotalouden tiedepaneelin asiantuntijalausunto

Asia: HE 91/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Aika: tiistai 26.5.2026 klo 10.00

Johdanto

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luonnonsuojelulakia. Esityksen tarkoituksena on antaa luonnon ennallistamista koskevaa EU:n asetusta täydentävät kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimista koskevat säännökset. Metsäbiotalouden tiedepaneeli lausuu seuraavassa erityisesti luonnonarvovyksiköiden eli luonnonarvohehtaareiden käytön laajentamisesta.

Lausunto

Luonnonarvovyksiköiden eli luonnonarvohehtaareiden käytön laajentamisen tarkoituksena on luonnonarvomarkkinoiden kehittymisen vauhdittaminen Suomessa. Tiedepaneelin näkemyksen mukaan tämä tavoite on ensiarvoisen tärkeä metsäbiotalouden kokonaiskestävyyden edistämiseksi.

Esityksessä kuvataan luonnonarvohehtaarien periaate, laskentatavat, rekisteri ja institutionaaliset roolit selkeästi.

Esityksessä todetaan seuraavaa: "Euroopan komission 7.7.2025 julkaiseman luonnonarvovyksiköitä koskevan etenemissuunnitelman tavoitteena on täydentää luontokadon pysäyttämiseen riittämätöntä, niin EU:n kuin kansallista julkista rahoitusta, tukemalla laadukkaiden luontohyvytysten kehittämistä. Tavoitteena on luoda luontoon kohdistuvista investoinneista julkisen rahoituksen rinnalle luotettava arvonnäkökulma, jotta nämä kaksi rahoituskanavaa voidaan yhdistää ja saavuttaa riittävä mittakaava ja nopeus luontokadon pysäyttämiseen. Etenemissuunnitelmassa korostetaan, että jäsenvaltiot voisivat käyttää luonnonarvovyksiköitä ennallistamisasetuksen kansallisten tavoitteiden ja velvoitteiden toteuttamiseen."

Tavoitteena oleva riittävä mittakaava ja nopeus ovat keskeisiä sen kannalta, kuinka hyvin (metsä)biotaloudessa onnistutaan yhdistämään eri kestävyiden osa-alueet. Tämän mittakaavan ja nopeuden saavuttamiseksi luonnonarvohehtaarien kaupan tulisi laajentua ja vakiintua riittävän nopeasti. Käytännössä tämä edellyttäisi niin luonnonarvohehtaarien tuottajien kuin niiden ostajienkin määrän merkittävää lisääntymistä. Tähän liittyy merkittäviä lupauksia mutta myös käytännön haasteita. Esityksessä todetaan, että elinkeinoelämä toivoo luontokatoa ratkaistavan pääasiassa markkinalähtöisesti ja vapaaehtoisin toimin. Haasteena tunnistetaan kuitenkin yritysten haluttomuus viestiä luontotoeistaan viherpesuleiman pelon vuoksi. Tiedepaneelin arvion mukaan markkinan aktiivinen hyödyntäminen ja huolellinen, avoin rekisteri voivat vähentää pelkoa viherpesuleimasta. Myös perusteellinen positiivisten luontovaikutusten todentaminen, seuranta ja viestintä hälventävät todennäköisesti tätä huolta. Myös kaksinkertainen laskenta tulee sulkea pois.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli pitää tärkeänä luonnonarvoyksiköiden liittämistä ennallistamisasetuksen toimeenpanoon. Paneeli pitää hyvänä, että luonnonarvohehtaareiden priorisointi keskittyy harvinaisiin elinympäristöihin kuten lehtoihin ja monimuotoisuuden kannalta tärkeitä piirteitä sisältäviin kohteisiin. Paneeli katsoo, että luonnonarvohehtaareiden perustaminen edistää suojelualueiden syntymistä, mutta on lisäksi selvitettävä ja seurattava, paraneeko luonnontila näissä kohteissa perustamisen jälkeen ja kuinka paljon. Lisäksi on tärkeä arvioida luonnonarvohehtaarien tuottamisen kokonaisvaikutuksia eri aikajänteillä. Suurten alueiden siirtäminen suojeluun tällä mekanismilla voi lisätä painetta talousmetsiin ja johtaa niiden intensiivisempään käyttöön, millä puolestaan on mahdollisesti kerrannaisvaikutuksia metsäluonnon monimuotoisuuteen ja metsäbiotalouteen.

Lakiesityksessä tulisi täsmentää millä tavoin mitigaatohierarkian noudattaminen varmistetaan luontotekojen yhteydessä. Periaatteen mukaan yritykset ja muut toimijat ensisijaisesti vähentävät luonnolle haitallista toimintaansa. Läpinäkyvyyden kannalta olisi tarpeen, että markkinatoimijat ja erityisesti kuluttajat voivat selkeästi erottaa tilanteet, joissa luonnonarvohehtaareja käytetään ekologisiin kompensatioihin, niistä tilanteista, joissa niitä hyödynnetään luontotekojen perusteena.

Luontotekojen alueellista, maakunnallista ja seudullista kohdentumista tulisi myös voida ohjata siten, että luontotekojen kokonaisvaikutus muodostuisi mahdollisimman suureksi käytettyihin resursseihin nähden. Muussa tapauksessa luontoteot voivat ohjautuvat kohteisiin, joissa niiden toteutus on halvinta ja helpointa. Luontoarvomarkkinoilla yhteiskunnallisten kokonaisvaikutusten lisäämiseksi ja rahoituspohjan laajentamiseksi olisi kohteiden priorisoinnissa tarkoituksenmukaista ottaa huomioon potentiaali tärkeiden rinnakkaishyötyjen kuten esimerkiksi virkistys- matkailu- ja terveyshyötyjen, tulvasuojan sekä vesistöhyötyjen tuottamiseen.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Riikka Paloniemi, Liisa Tyrväinen, Antti Asikainen

